

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

Suunnitelmasta tulee selkeästi esille Suomen erittäin kunnianhimoiset ilmastopolitiikan tavoitteet. Ilmastotoimia tarvitaan, mutta samalla tulee huolehtia, että suunnitelma ei heikennä maamme kilpailukykyä ja sen seurauksena yhteiskuntamme kykyä rahoittaa ilmastotoimia. Kaikissa suunnitelluissa toimissa tulee ottaa huomioon niiden kustannustehokkuus sekä toimien hyväksyttävyyys yhteiskunnassa ja toiminnanharjoittajien keskuudessa.

Suomessa ilmastokeskustelussa on valitettavasti osin unohdettu tieteelliset tosiasiat ja toimenpiteitä vaaditaan osin äärimmäisten ideologisten näkemysten perusteella. Tällä hetkellä hiilensidontaan, hiilen kiertoon ja päästöihin liittyvät laskentaperusteet ovat monelta osin puutteellisia tai poliittisesti päätettyjä. Maa- ja metsätalouden osalta tämä tarkoittaa, että laskelmissa, normiluvuissa ja tarkasteluissa ei riittävästi oteta huomioon maa- ja metsätalouden hiilen kiertoa ja hiilensidontakykyä. Maa- ja metsätalous ovat ainoat toimialat, jotka kykenevät luontaisesti sitomaan hiiltä. Tämän vuoksi niiden toimintaedellytyksiä tulee kaikin tavoin edistää, ei estää eikä haitata.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää vähemmän ilmastotoimia

2b Liikenne - avovastaus

Biokaasun edistämien on mukana suunnitelman liikennettä koskevassa osiossa. Biokaasun edistämisessä ei ole kuitenkaan otettu riittävästi huomioon hajautetun ja pienimuotoisen biokaasutuotannon mahdollisuuksia. Maaseudulla on paljon biokaasun tuotantopotentiaalia, mutta potentiaali on osin hajallaan ja raaka-aineiden kuljettaminen pitkiä matkoja ei ole taloudellisesti kannattavaa, Maatiloilla on kuitenkin monia mahdollisuuksia korvata fossiilista energiaa tilan omia biokaasupotentiaaleja hyödyntämällä. Tarvitaan tutkimusta, tuotekehitystä ja liiketoimintamalleja hajautetulle biokaasutuotannolle. Hajautetun biokaasutuotannon edistämien edellyttää myös mahdollistavia ratkaisuja lupamenettelyissä, tukipolitiikassa ja kestävyyslainsäädännössä.

Suomen tulee sekä kansallisessa että EU-politiikassa ajaa vahvemmin aidosti uusiutuvan biokaasun liikennekäytön lisäämistä. Myös työkonekäytössä biokaasulle on paljon potentiaalia. Biokaasulla pystytään hyödyntämään monia maatalouden ja elintarviketeollisuuden jakeita, jolloin se parantaa em. toimialojen kykyä vastata ilmastohaasteisiin.

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

3b Maatalous - avovastaus

MTK-EP muistuttaa, että maataloudessa (kuten myös metsätaloudessa) kasvit poistavat yhteyttämällä hiilidioksidia ilmakehästä. Kunnianhimon lisääminen maatalouden osalta tarkoittaa, että maatalouden hiilensidontamahdollisuudet tunnustetaan ja tunnustetaan sekä tehdään niitä edistäviä toimenpiteitä. Rajoitukset, kiellot, kustannusten lisääminen ja byrokratian kasvattaminen eivät edistä ilmastotavoitteita eikä ruoan tuottamisen edellytyksiä.

Lausunnolla olevassa suunnitelmassa todetaan kuitenkin aivan oikein, että ”tulee tunnistaa ruuan tuotannon merkitys koko yhteiskunnalle ja varmistaa, että esitettävät toimet eivät uhkaa kansallista ruokaturvaa”.

Nykyinen tilanne, jossa maataloustuotteiden tuottajahinnat eivät kata tuotantokustannuksia ja keskittynyt kauppa sanelee tuotteiden hintatason, on myös ilmastotavoitteiden kannalta ristiriitainen. Suomalaisen maatalouden hyvälle käytännölle; eettiselle, ekologiselle, turvalliselle, laadukkaalle ja tautivapaalle tuotannolle ei saada markkinoilta kustannuksia vastaavaa hintatasoa. Seurauksena on ollut maatilojen tulo- ja kannattavuuskriisi, mikä tekee erittäin vaikeaksi tehdä

entistä enemmän ilmasto- ja ympäristötoimia tilatasolla. Ilmastotoimien edistämiseksi tule myös turvata maatalouden taloudelliset edellytykset osana maamme elintarvikeketjua.

Lisäksi MTK-EP muistuttaa, että EU:n jäsenenä yhteinen maatalouspolitiikka asettaa keskeiset reunaehdot mm. viljelykäytännöille. Erilaisten lisävaatimusten osalta ei ole riittävästi tutkimustietoa niiden vaikuttavuudesta ja kustannustehokkuudesta. Kun arvioidaan maatalouden ilmastovaikutuksia, laskentamekanismeja tulee kehittää siten, että ne ottavat huomioon mm. viljelymenetelmät, maan kasvukunnon, vesitalouden, maalajin, viljavuuden, kasvilajien ja -lajikkeiden ominaisuudet sekä kasvinsuojelun ja tasapainoisen tarpeenmukaisen lannoituksen. Kaikissa näissä erityispiirteinä on maamme pohjoinen sijainti ja sen aiheuttamat vaatimukset viljelymenetelmille.

Lausunnolla olevassa suunnitelmassa esitetään, että ”vuodesta 2023 alkaen turvetuotannosta vapautuvien alueiden käyttöönotto maatalouteen on sallittua vain, jos niillä viljellään nurmia.” Tästä kohdasta puuttuvat sekä perustelut että vaikutusarviot. MTK-EP katsoo, että mitään käyttörajoituksia ei ole perusteltua laittaa, oli sitten kysymys maataloustuotannosta (esim. rehuvilja tai nurmi) tai esim. energiakasveista.

MTK-EP katsoo, että entisten turpeennostomaiden käytössä maanomistajalle tulee jättää avoimeksi kaikki vaihtoehdot, kuten metsitys, uusiutuva energia (esim. biokaasu tai aurinkopaneelit) ja maatalous. Markkinat ja viljelijöiden omat ratkaisut saattavat vielä yllättää positiivisesti, ja sille on annettava mahdollisuus. Kysymys on myös yrittäjien omaisuuden suojasta ja oikeudesta käyttää omaisuuttaan.

Energiaturpeen tuotannon nopea alasajo tarkoittaa, että kyse on jopa 60.000 hehtaarin alasta. Ruoantuotannossa turve- ja multamaat ovat poudankestäviä ja pystyvät tuottamaan hyviä satoja myös kuivina kesinä. Niillä on viljelykäytössä myös pienempi typpilannoituksen tarve. Näillä seikoilla on merkitystä myös huoltovarmuuden näkökulmasta. MTK-EP muistuttaa, että kaikki turvetuotannosta vapautuvat alueet eivät ole paksuturpeisia, vaan suuri osa ohutturpeisia ja ojitettuja lohkoja. Lohkojen hydrologiaa on jo muutettu ja turvekerrosta päältä poistettu.

Suunnitelmassa esitetään kansallisia tavoitteita ns. kosteikkoviljelystä. MTK-EP muistuttaa, että siitä on kuitenkin vähän tutkimustietoa ja lisäksi puuttuvat markkinat ko. viljelyn hiilensidonnalle tai biomassalle. Suunnitelmassa on esillä myös hiilensidonnan markkinat. MTK-EP pitää tärkeänä, että maatilojen tekemälle hiilensidonnalle löytyisi toimiva ja oikeudenmukainen markkinamekanismi.

MTK-EP katsoo, että suunnitelmassa tulisi painottaa biokaasua enemmän. Toimenpiteitä ja kannustimia tulee lisätä erityisesti hajautetun ja pienimuotoisen biokaasutuotannon edistämiseksi. Biokaasuntuotanto sopii myös hyvin ajatukseen nurmialan lisäämiseksi sekä ravinteiden ja lannan käytön tehostamiseksi. Lisäksi biokaasu tarjoaa maataloilla vaihtoehtoja fossiiliselle energialle ja antaa mahdollisuuden omavaraisuuden parantamiseen.

Suunnitelmassa mainitaan ns. peltometsäviljely. MTK-EP katsoo, että jossain päin maailmaa peltometsäviljelyä esiintyy (esim. hedelmäpuiden tuotannossa tai eroosion estämiseksi), mutta Suomessa se ei ole perinteinen viljelytapa. Siitä ei ole myöskään kokemuksia tai tutkimustuloksia Suomen olosuhteissa. Syväjuuriset kasvit ovat myös haaste peltojen salaojituksen toimivuudelle.

MTK-EP katsoo, että monipuolinen ja terveellinen ravitsemus on erotettava ilmastopolitiikasta. Pohjoisissa oloissa kestäväällä kotieläintuotannolla yhdessä kasvituotannon kanssa toteutuu ilmastokestävä ja resurssitehokas ruoantuotanto. Kotieläintuotanto muuttaa ihmiselle kelpaamatonta raaka-ainetta ihmiselle hyödynnettävään muotoon. Tähän ei mikään muu ruokajärjestelmä pysty. Suomen runsaat vesivarat puoltavat myös kotieläintalouden osuutta ruokajärjestelmässä.

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

Puun käyttö lämmityksessä on Suomen vahvuuksia. Se vähentää fossiilisten polttoaineiden tarvetta, riippuvuutta tuontienergiasta ja ylläpitää sekä parantaa metsiemme kasvua, mikä edelleen parantaa metsien hiilensidontaa. Puun käyttöä tulee edistää myös ilmastopolitiikan keinoin.

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

5b Työkoneet - avovastaus

MTK-EP katsoo, että suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet luovat pienille toimijoille tarpeettomia kustannuksia. Työkoneiden kehittämiseen liittyvä tutkimus on kuitenkin tarpeellista. Vaihtoehtoisten käyttövoimien tutkimusta tulee laajentaa koskemaan myös maa- ja metsätalouden työkoneita.

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Yhdyn tämän osa-alueen esitettyihin lisätoimiin

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuteen ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

-

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

10b Kulutus - avovastaus

MTK-EP vaatii, että kulutuksen päästölaskenta on muutettava oikeudenmukaiseksi. Nykyisissä ruoankulutuksen laskennallisissa päästöissä hiilidioksidikuormitus kohdennetaan maataloudelle, mutta ei oteta huomioon maatalouden (kyseisen ruoantuotannon) sitomaa hiilidioksidia. Tämä johtaa siihen, että suurten kaupunkien väestön kuluttama ruoka lasketaan pienten ruokaa tuottavien kuntien päästöiksi. Tämä luo epätasa-arvoisuutta sektorien ja alueiden välille.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Tälle osa-alueelle pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

MTK-EP katsoo, että julkisten hankintojen osalta on aina tehtävä niin yritys- kuin maaseutuvaikutusten arviointi. Nykyinen tietopohja ilmastovaikutusten arvioinnin perusteiksi on myös vielä vajavainen sekä epäyhtenäinen. Julkisilla hankinnoilla on myös muita vaikutuksia kuin ilmastollisia, mitkä pitää myös ottaa huomioon.

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

Näille osa-alueille pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

MTK-EP haluaa tässä kohdassa tuoda edelleen esille, että biokaasun edistämiseksi on syytä antaa suurempi painoarvo. Kansallisen biokaasuohjelman mukaiset toimenpiteet on tarpeen ottaa tarkastelussa riittävästi huomioon.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

Toimenpideohjelmassa pitäisi esittää kunnianhimoisempia toimenpiteitä

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

MTK-EP katsoo, että ilmastokeskustelu on Suomessa vinoutunutta ja maa- ja metsätalous ja ihmisten ruokavalinnat on nostettu ”tikun nokkaan”. Kunnianhimoisten ilmastotoimien tulisi perustua luotettaviin tutkimuksiin, selvityksiin ja vaikutusanalyysiin, ei sokeaan ideologiseen hyökkäykseen. Tarvitaan objektiivisia analyysejä eri toimenpiteiden vaikutuksista ja kustannustehokkuudesta eri aikajäniteillä. Samalla tulee ottaa huomioon myös eri toimenpiteiden toteuttamiskelpoisuus ja yhteiskunnallinen hyväksyttävyys. Koska ilmastokysymykset ovat globaaleja, oman ruoantuotannon heikentäminen tarkoittaa todennäköisesti hiilivuotoa eli kuormituksen siirtymisen ulkomaille. Koska Suomessa teemme jo nykytilanteessa merkittävästi ilmastotyötä, hiilivuoto todennäköisesti myös lisää globaalia kuormitusta. Väärät valinnat heikentävät lisäksi maamme taloudellisia edellytyksiä selvitä tulevaisuuden haasteista.

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

MTK-EP katsoo, että tällä hetkellä tarvittaisiin viljelijöiden työtä tukevaa ja käytännön ratkaisuja etsivää tutkimustyötä. Tällä hetkellä maamme maatalous- ja ympäristötutkimus on vinoutunut siten, että siinä haetaan pääasiassa syyllisiä ja yritetään todistaa oman ruoantuotantomme (ja metsätaloutemme) vahingollisuutta ymmärtämättä kustannuksia, kokonaisuutta ja aikajännettä. Tutkimuksella yritetään suurelta osin todistaa myös ”pakkosuojelun” ja oman tuotantomme alasajon tarpeellisuutta. Tähän on saatava muutos ja aidosti tuettava tutkimuksen ja kehitystyön avulla maamme maa- ja metsätalouden merkittävää ilmastotyötä (hiilensidontaa) ja kestävää uusiutuvien raaka-aineiden tuottamista.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

MTK-EP katsoo, että suunnitelmassa ei esitetä riittävästi vaikutusarvioita. Maa- ja metsätalous ovat kokonaisuutena merkittäviä taloudellisia sektoreita maassamme (ruokaa, raaka-aineita, vientituloja), mutta tämä helposti unohdetaan, kun ko. sektorit ovat koko ajan ilmastopolitiikan tähtäimessä. Tämä tuntuu myös epäoikeudenmukaiselta, koska kyseiset sektorit ovat myös ainoat, jotka sitovat luonnollisesti hiiltä. Ilmastotoimien vaikutusarvioita tulee tehdä monesta näkökulmasta. Arvioinnissa tulee myös ottaa huomioon oikeudenmukaisuus eri väestöryhmien ja alueiden näkökulmasta.

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Ojaniemi Yrjö
MTK-Etelä-Pohjanmaa ry